

Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief Noord-Brabant

Provincie Noord-Brabant

Buck
Consultants
International

Inhoud

1. Noodzaak provinciaal handelingsperspectief 3

Toekomstbehendige economische ontwikkeling Noord-Brabant onder druk	4
Richting geven, beweging stimuleren en mogelijk maken	4
Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief Noord-Brabant	5

2. Ruimtelijk-economische thema's 7

A Beter vertalen provinciale economische ambities naar programmering	9
A.1 Economische toekomstbeelden regio	9
A.2 Regionale meerwaarde	9
B Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken	9
B.1 Strategische vestigingsplaatsen beter beschermen en benutten	9
B.2 Bovenregionale en nationale afstemmingsvraagstukken	10
B.3 Evaluatie en monitoring beleid grootschalige logistiek	10
C Benutten provinciale instrumenten voor (her)ontwikkeling	10
C.1 Actieve rol herstructurering bedrijventerreinen	10
C.2 Actieve rol nieuwe bedrijventerreinen	10

3. Aanscherping provinciale coördinatie en sturing 11

A.1 Economische toekomstbeelden regio's	13
A.2 Regionale meerwaarde	14
B.1 Strategische vestigingsplaatsen beter beschermen en benutten	17
B.2 Bovenregionale en nationale afstemmingsvraagstukken	19
B.3 Evaluatie en monitoring beleid grootschalige logistiek	20
C.1 Actieve rol herstructurering bedrijventerreinen	21
C.2 Actieve rol ontwikkeling nieuwe bedrijventerreinen	23

4. Doorwerking handelingsperspectieven 24

Bijlages 27

Bijlage 1: Begrippenlijst	28
Bijlage 2: Afweging regionale meerwaarde	29

1. Noodzaak provinciaal handelingsperspectief

Toekomstbehendige economische ontwikkeling Noord-Brabant onder druk

We hebben uitgesproken ambities voor een toekomstbehendige economie die concurrerend, innovatief en duurzaam is, en bijdraagt aan de brede welvaart van alle inwoners. Tegelijkertijd hechten wij grote waarde aan het behoud en de versterking van onze Brabantse leefomgeving: een gezonde, veilige en aantrekkelijke omgeving om te wonen, werken en recreëren.

De beschikbaarheid van voldoende ruimte voor economische ontwikkeling en de kwaliteit daarvan staan echter onder toenemende druk. Dit wordt mede veroorzaakt door verstedelijkingsopgaven, infrastructurele knelpunten binnen de energietransitie, de ombouw naar een circulaire economie, hardnekkige beperkingen door stikstof en problematiek rondom de kwaliteit van het water- en bodemsysteem. Deze fysieke en ruimtelijke uitdagingen raken de kern van onze provinciale verantwoordelijkheid.

De knelpunten in Noord-Brabant zijn niet uitsluitend van fysiek-ruimtelijke aard. Ook de druk op regionale arbeidsmarkten is groot, met tekorten aan voldoende en gekwalificeerd menselijk kapitaal en vraagstukken met betrekking tot (huisvesting van) internationale medewerkers. Ook komt steeds vaker de omgevingskwaliteit in termen van gezondheid en veiligheid – zowel in woongebieden als op werklocaties – in het gedrang.

De hoge druk op ruimte, energie, arbeid en bereikbaarheid vraagt van alle overheden scherpe ruimtelijk-economische keuzes. Als provincie staan wij voor de opgave om richting te geven aan gemeenten over de vraag waar, voor wie en op welke wijze ruimte geboden wordt aan toekomstige economische activiteiten. Dit vereist een integrale benadering, bestuurlijke afstemming en concrete handelingsperspectieven, waarin brede welvaart en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan. Hierbij speelt het verbinden van de economische kracht en innovatiekracht van de ene regio aan de andere regio een rol.

Richting geven, beweging stimuleren en mogelijk maken

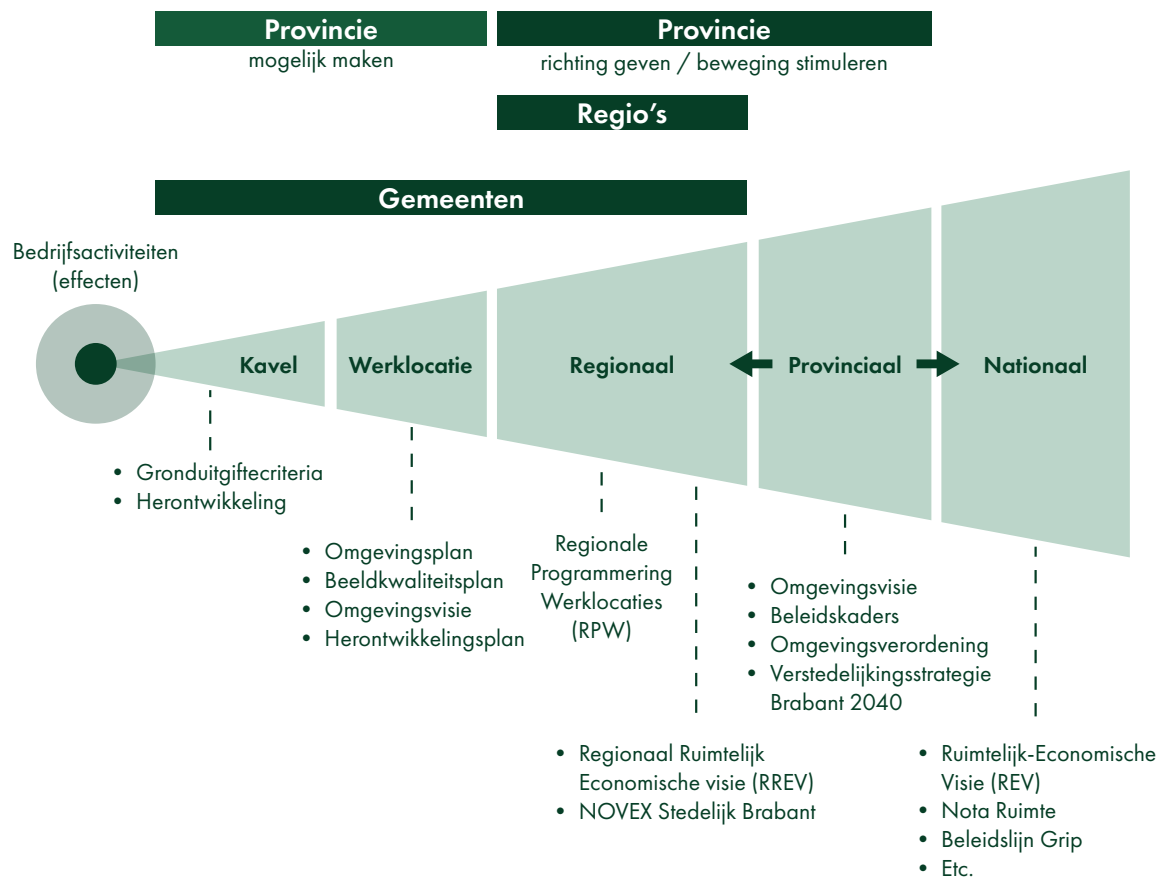
We werken als provincie intensief samen met andere overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners aan het realiseren van de maatschappelijke opgaven die onze provincie kenmerken. In deze samenwerking vervullen we als verbindende middenlaag verschillende rollen: we geven richting, stimuleren beweging en maken ontwikkeling mogelijk.

Richting geven doen we door het stellen van beleidskaders en het maken van bestuurlijke afspraken op lokaal en regionaal niveau. *Beweging stimuleren* door het uitvoeren van onderzoek, het signaleren van kansen en het adviseren van regio's en gemeenten, bijvoorbeeld bij de verduurzaming van werklocaties. *Ontwikkeling maken wij mogelijk* door actief als partner op te treden in de uitvoering van plannen, met name op het gebied van bedrijventerreinen, campussen en innovatie-omgevingen.

Elke Brabantse regio heeft een specifiek economisch profiel en ambitie en neemt een leidende rol in het maken van keuzes voor de ruimtelijk-economische sturing van bedrijvigheid op basis van het eigen 'economisch DNA'. Tegelijkertijd zijn er opgaven die regio-overstijgend zijn en vragen om onderlinge samenwerking en afstemming tussen regio's en met de provincie. Als provincie faciliteren en stimuleren we de (boven)regionale samenwerking, met als doel het versterken van het verdienvermogen van Noord-Brabant als geheel, het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en het maken van de juiste ruimtelijke keuzes.

De planning en ontwikkeling van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen of andere typen werklocaties heeft betrekking op meerdere schaalniveaus (zie onderstaande figuur 1). De provincie vervult als verbindende middenlaag verschillende rollen in het planningsproces:

- Als de verbindende schakel tussen het Rijk en regio's/gemeenten, bijvoorbeeld als het gaat om de invulling van bovenregionale en nationale opgaven voor de werklocaties;
- In de aansturing van en samenwerking met de verschillende regio's door richting te geven aan het opstellen van zowel economische als ruimtelijke regionale visies en programmering van werklocaties;
- Op het uitvoeringsniveau van werklocaties als partner in projecten.

Figuur 1 Schematische (vereenvoudigde) weergave planningsproces van werklocaties

In bestuurlijke overleggen maken we afspraken met regio's over de programmering van de ruimte die nodig is voor economische ontwikkeling. Deze afspraken zijn essentieel voor het realiseren van regionale strategieën en het daadwerkelijk nieuw ontwikkelen of herontwikkelen van werklocaties. Waar nodig sturen wij via de omgevingsverordening,

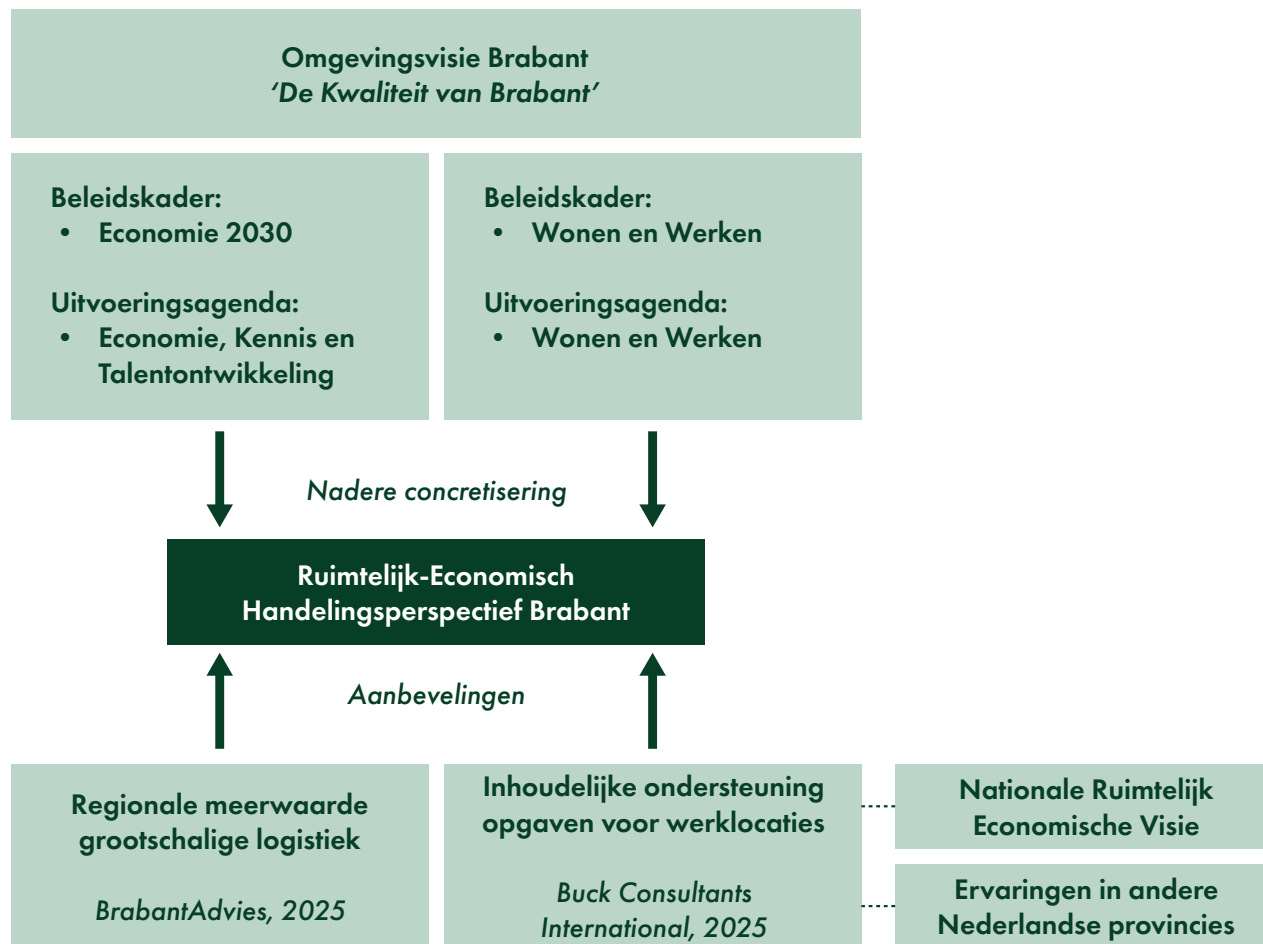
maar bij voorkeur worden afspraken regionaal gemaakt. Samen met partners liggen er mogelijkheden om onze implementatiekracht te vergroten, zodat de juiste economische ontwikkelingen op de juiste plek en op het juiste moment gerealiseerd worden.

Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief Noord-Brabant: versterken van samenwerking en provinciale uitvoeringskracht in het ruimtelijk-economisch domein met focus op bedrijventerreinen

De opgave om voldoende en kwalitatief passende economische ruimte te behouden en te creëren voor de toekomstige ontwikkeling van Noord-Brabant vraagt om een benadering die aansluit bij de behoeften van zowel het bedrijfsleven, de gemeenten en de inwoners. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor een duurzame ruimtelijk-economische ontwikkeling zetten wij in op behoud en versterking van de kwaliteit van de leefomgeving, in balans met economische dynamiek.

Het Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH) is geen overzicht van het complete provinciale beleid binnen het ruimtelijk-economisch domein. Het strategisch beleid is vastgesteld door Provinciale Staten in de beleidskaders *Economie 2030* en *Wonen en Werken* en uitgewerkt in de *Uitvoeringsagenda's Economie, Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027* en *Wonen en Werken 2024-2027*. Het REH is een tactische uitwerking en concretisering van de provinciale rol op specifieke onderdelen binnen dit strategisch vastgestelde ruimtelijk-economisch beleid.

Het REH biedt daarmee een antwoord op de recente aanbevelingen uit het advies van BrabantAdvies over '*Regionale meerwaarde van grootschalige logistiek*'. In dit advies wordt de provincie opgeroepen om nadrukkelijker positie te nemen in het sturen op ruimte

voor brede economische ontwikkeling. In onze Statenmededeling van 1 juli 2025 – uitgebracht kort na dit advies – hebben wij beschreven op welke wijze wij met de aanbevelingen van BrabantAdvies omgaan en hoe wij deze vertalen naar ons provinciale handelen. Het REH beschrijft de concrete handelingsperspectieven om vervolg te geven aan de aanbevelingen.

In de Uitvoeringsagenda Wonen en Werken en in de Voortgangsrapportage van de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling 2024-2027 hebben we al aangekondigd dat we een Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH) opstellen om verdere invulling te geven aan onze regierol. De focus van het onderhavig handelingsperspectief ligt op de bedrijventerreinen en in mindere mate op de campussen en andere innovatie-omgevingen. Het REH biedt vooral richting voor ons eigen handelen en helpt ook regio's, gemeenten en partners om samen op te trekken. We staan nadrukkelijk achter de uitvoering van de handelingsperspectieven en nemen verantwoordelijkheid om de daarin opgenomen ambities en afspraken daadwerkelijk te realiseren. Zo zorgen we samen voor een krachtige en toekomstbestendige economische structuur in Noord-Brabant.

Figuur 2 Context en doelstellingen Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH) Brabant

2. Ruimtelijk-economische thema's

Ruimte voor verbetering

We zetten ons actief in voor ruimtelijk-economische vraagstukken die bepalend zijn voor de toekomst van Noord-Brabant. Onze strategische doelen landen steeds beter in regionale programmeringen en projecten. Toch zien we ruimte voor verbetering. Strategische opgaven uit provinciaal beleid zijn nog niet overal voldoende geconcretiseerd om het toe te kunnen passen in de regio's, waardoor kansen voor economische en maatschappelijke impact deels onbenut blijven. Zo kunnen we bijvoorbeeld sterker sturen op het concreet maken een breed toepassen van regionale meerwaarde of het beter stimuleren van herstructurering van bestaande bedrijventerreinen.

Op onderdelen zijn scherpere keuzes zijn nodig, vooral bij de opgaven die Brabant-breed spelen en bovenregionale afstemming en sturing vereisen. BrabantAdvies benadrukte dit onlangs in haar aanbevelingen: de provincie moet krachtiger optreden en haar coördinerende rol beter benutten. Dat betekent dat we als provincie niet alleen faciliteren, maar ook richting geven en waar nodig het voortouw nemen. Verder worden regionale afspraken niet altijd stevig genoeg verankerd in ruimtelijke plannen, zoals de criteria voor verduurzaming en toekomstbestendigheid of het sturen op regionale meerwaarde bij gronduitgifte. Ervaringen uit regionale processen rond bedrijventerreinen laten ook zien dat het vinden van geschikte ruimte voor enkele typen werkmilieus complexer is. Dat gaat met name om de werkmilieus

grootschalige distributie (XXL >3 hectare) en bedrijven met een risico- en hinderprofiel binnen de grootschalige productie.

Daarnaast ervaren we dat het verbinden van beleidsvelden zoals ruimte, economie, energie, mobiliteit en leefomgeving in gemeentelijke processen vaak complex is. Dit belemmert een integrale aanpak. Ook is versnelling en slagkracht nodig in de uitvoering van noodzakelijke (her)ontwikkelingen van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. Door inhoudelijke complexiteit, financiële knelpunten en soms een gebrek aan draagvlak blijven projecten te vaak hangen in de voorbereidingsfase, terwijl de opgaven urgent zijn. Gemeenten hebben behoefte aan meer richting en ondersteuning. Steeds vaker krijgen we vragen om duidelijke kaders te geven en praktische handvatten te bieden om provinciale ambities te kunnen vertalen naar uitvoerbare plannen en gebiedsgerichte aanpakken.

Versterken provinciale regierol langs zeven thema's

In dit Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief komen zeven ruimtelijk-economische thema's aan bod die richting geven aan de uitvoering en de regierol van de provincie. De selectie van ruimtelijk-economische thema's is als volgt tot stand gekomen:

- In onze Statenmededeling van 1 juli 2025 naar aanleiding van het advies van BrabantAdvies hebben we beschreven voor welke thema's en op welke wijze wij met de aanbevelingen omgaan. In het REH geven we vervolg aan deze thema's;

- In de Uitvoeringsagenda Wonen en Werken en in de Voortgangsrapportage van de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling 2024-2027 hebben we al aangekondigd verdere invulling te geven aan onze regierol. Het REH is de tactische uitwerking hiervan;
- In de vier Brabantse regio's zijn/worden nieuwe afspraken gemaakt over de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen. Deze regionale programmeringsprocessen brengen thema's naar voren (zoals herstructurering en het beter benutten van o.a. watergebonden locaties) die in meerdere regio's spelen. Een belangrijk signaal daarbij is de behoefte van gemeenten aan meer richting en ondersteuning vanuit de provincie.

De provincie beschikt over meerdere instrumenten om richting te geven: via coördinatie van regionale samenwerking met gemeenten, door procesmatig en/of financiële betrokkenheid bij de planontwikkeling én door onze ruimtelijke instrumenten zoals de Omgevingsverordening in te zetten. Deze handelingsruimte biedt kansen om gericht te sturen op provinciale doelen en versnelling te realiseren in de uitvoering.

Het Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief Noord-Brabant benoemt zeven prioritaire ruimtelijk-economische thema's die bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de provinciale regierol. Deze thema's helpen de provincie haar rol als verbindende bestuurslaag beter te vervullen: sturend waar nodig, ondersteunend waar mogelijk, en altijd in nauwe samenwerking met regio's, gemeenten en het Rijk.

De handelingsperspectieven bieden inzicht in de motieven voor provinciale betrokkenheid, de gewenste resultaten en de benodigde acties. Ze richten zich op drie centrale doelen:

- A.** Beter vertalen van provinciale economische ambities naar de regionale programmering
- B.** Doorontwikkelen van provinciale coördinatie en sturing bij het maken van regionale afspraken
- C.** Benutten van instrumenten voor de ontwikkeling van bestaande en nieuwe locaties

Met deze focus gaan we gericht sturen op ruimtelijk-economische opgaven en bijdragen aan een toekomstbestendige ontwikkeling van de Brabantse regio's. Hieronder worden de thema's kort toegelicht en in het volgende hoofdstuk worden ze uitgewerkt en voorzien van concrete handelingsperspectieven.

A Beter vertalen provinciale economische ambities naar programmering

We hebben stevige economische ambities en werken actief aan innovatiecoalities. Tegelijkertijd zijn we intensief betrokken bij de regionale planning en programmering van bedrijventerreinen in alle Brabantse regio's. Een goede ruimtelijke vertaling van provinciale en regionale economische ambities is belangrijk. Een sterke verbinding tussen economie en ruimte leidt tot scherpere keuzes over kansrijke sectoren en waardeketens, benodigde ruimte voor economie en de toepassing van het begrip regionale meerwaarde in het regionale vestigingsbeleid.

A.1 Economische toekomstbeelden regio

Een economische visie die vertaald kan worden in een regionaal ruimtelijk programma is essentieel om Noord-Brabant als geheel economisch sterk, leefbaar en toekomstbestendig te houden. Een goede provinciale betrokkenheid bij regionale visievorming voorkomt versnippering en versterkt de samenhang tussen regionale kracht en provinciale economische koers. Om onze doelen beter te verankeren in regionale economische visies en regionaal ruimtelijk-economische visies (RREV's), gaan we ons economisch beleid verder concretiseren rondom de voor Noord-Brabant belangrijke (nog te definiëren) economische waardeketens. Tevens constateren we dat we nog onvoldoende betrokken zijn bij het opstellen van economische visies in de Brabantse regio's. We willen actief stappen zetten om aan tafel te komen. Op deze tafels kunnen we vervolgens onze provinciale, economische doelen inbrengen.

A.2 Regionale meerwaarde

Samen met de Brabantse regio's willen we stap-voor-stap toewerken naar een betere harmonisatie en toepassing van het begrip regionale meerwaarde in programmerings- en planprocessen en in de gronduitgifte voor bedrijventerreinen. Hiervoor stellen we een breed toepasbaar afwegingskader beschikbaar dat regio's en gemeenten ondersteunt bij het maken van integrale, afgewogen keuzes. Dit integrale afwegingskader sluit goed aan op onze omgevingsvisie 'De Kwaliteit van Brabant' en de doelen uit onze beleidskaders.

B Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken

We zetten ons al jaren actief in voor een goede afstemming en sturing van regionale afspraken over bedrijventerreinen. De provincie is onderdeel van het regionaal overleg in de vier regio's en de samenwerking met gemeenten verloopt constructief. Tegelijkertijd zien we ruimte voor verdieping, onder meer bij het voldoende behouden, beter benutten en nieuw ontwikkelen van de voor Noord-Brabant strategische vestigingsplaatsen. We streven naar adaptieve sturing, zodat opgaven tijdig en gestructureerd kunnen worden meegenomen in de programmering voor bedrijventerreinen.

B.1 Strategische vestigingsplaatsen beter beschermen en benutten

We willen ervoor zorgen dat strategische vestigingslocaties voldoende behouden blijven en voldoende benut worden voor bestaande en nieuwe economische functies die substantieel bijdragen aan de grote transitieopgaven en versterking van de regionale economische ecosystemen. Samen met de Brabantse regio's gaan we bepalen welke bedrijventerreinen van bovenmatig strategisch belang zijn en bepalen we hoe deze locaties planologisch beter beschermd kunnen worden tegen functieverlies of onderbenutting. Als (gedeeltelijke) functiewijziging toch aan de orde is, dan zal er vervangende ruime ontwikkeld moeten worden.

B.2 Bovenregionale en nationale afstemmingsvraagstukken

We zien dat sommige vraagstukken het schaalniveau van een regio kunnen overstijgen. Via de bovenregionale afstemmingstafels blijven we ervoor zorgen dat deze vraagstukken tijdig worden besproken, zodat problemen niet worden doorgeschoven (het 'NIMBY-effect') en kansen niet verloren gaan. Het uitgangspunt is en blijft dat regio's de eigen opgaven programmeren en daarmee binnen de regio oplossen. In aanloop naar de Uitvoeringsagenda's van de Nota Ruimte en de Nationale Ruimtelijke Economische Visie van het Rijk gaan we aan de slag om de ruimtelijk urgentie voor de toekomstige Brabantse economie goed te borgen en slimme investeringen te doen.

B.3 Evaluatie en monitoring beleid grootschalige logistiek

Grootschalige logistiek heeft een grote ruimtelijke impact en vraagt om zorgvuldige sturing. In de Omgevingsverordening hebben we regels opgenomen die logistieke ontwikkelingen verbieden in Noord-Brabant, met uitzondering van aangewezen locaties. Samen met de regio's hebben we locaties aangewezen waar wel nieuwe (X)XL distributiecentra kunnen komen. We gaan het werkingsgebied 'beperking grootschalige logistiek' periodiek evalueren en koppelen aan de actualisatie van prognoses voor bedrijventerreinen.

C Benutten provinciale instrumenten voor (her)ontwikkeling

Als provincie zijn we actief betrokken bij de (plan) ontwikkeling van verschillende strategische bedrijventerreinen en andere typen werklocaties in Noord-Brabant. Vanwege de toenemende vraag naar werklocaties willen we – naast het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen – ook inzetten op de herontwikkeling van bestaande terreinen. Gemeenten vragen steeds vaker om onze ondersteuning. We beschikken over een breed instrumentarium om een bijdrage te leveren, variërend van ondersteuning bij het opstellen van gebiedsvisies tot financiële participatie. Per initiatief bepalen we als provincie onze rol en meerwaarde, en dat blijven we doen. We gaan echter onze mogelijkheden beter onder de aandacht brengen bij onze stakeholders. Daarbij kiezen we voor een focus gericht op locaties met duidelijk provinciaal belang. Dat provinciaal belang kan op diverse manieren tot uiting komen: soms economisch gedreven, maar ook ruimtelijk en/of maatschappelijk.

C.1 Actieve rol herstructurering bedrijventerreinen

Herstructurering van bestaande (verouderde) bedrijventerreinen is en blijft ook in de komende jaren essentieel om de economische ruimte in Noord-Brabant toekomstbestendig te maken. We zien dat herstructurering in de praktijk vaak moeizaam van de grond komt en kansen onbenut blijven. De uitvoering en realisatie van concrete projecten kan een versnelling gebruiken. Met het adviesrapport 'Herstructurering in de versnelling. Verkenning Provinciaal Instrumentarium ter stimuleren van herstructurering in Noord-Brabant' hebben we inzicht gekregen in de mogelijke provinciale rollen met bijbehorend instrumentarium om de Brabantse herstructureringsopgave op bedrijventerreinen een impuls te geven. In de Statenmededeling van 11 november 2025 'Herstructurering Bedrijventerreinen' hebben we aangegeven hoe we hier vervolg aan willen geven.

C.2 Actieve rol nieuwe bedrijventerreinen

In de praktijk merken we dat de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen vaak moeizaam verloopt. Gemeenten lopen tegen hardnekkige obstakels aan: langdurige procedures, beperkte capaciteit om plannen uit te voeren, onvoldoende financiën en soms ook weerstand vanuit de omgeving. We willen verantwoordelijkheid nemen op plekken waar onze inzet echt het verschil kan maken om nieuwe ontwikkelingen van bedrijventerreinen mogelijk te maken en zetten in op betere zichtbaarheid en communicatie over onze instrumenten.

3. Aanscherping provinciale coördinatie en sturing

Aan de hand van de zeven thema's verduidelijken en versterken we onze regierol in de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Brabant. De thema's raken aan strategische onderdelen waar urgente ruimtelijke en economische opgaven samenkomen. De uitwerking van elk thema is gestructureerd aan de hand van vier kernvragen die richting geven aan onze analyse en inzet:

- *Waarom is het thema relevant?* In dit onderdeel wordt uitgelegd waarom het onderwerp urgent is en welke bredere ontwikkelingen aanleiding geven tot provinciale aandacht.
- *Wat constateren we als provincie?* Hier beschrijven we welke knelpunten en trends we signaleren op basis van analyses, praktijkervaringen en gesprekken met regionale partners.
- *Wat willen we als provincie bereiken?* Dit deel gaat in op onze ambities en doelen, en hoe deze aansluiten bij provinciale beleidskaders en maatschappelijke opgaven.
- *Wat gaan we concreet doen?* We geven inzicht in de acties die we als provincie ondernemen, inclusief onze rol, inzet en samenwerking met andere partijen.

De uitwerking van de zeven thema's vormt een samenhangend handelingskader waarmee we onze regierol versterken, de uitvoering verbeteren en de kwaliteit van economische ruimte in Noord-Brabant duurzaam borgen. De uitvoering vraagt om nauwe samenwerking met regio's, gemeenten en het Rijk.

A.1 Economische toekomstbeelden regio's

A.2 Regionale meerwaarde

B.1 Strategische vestigingsplaatsen beschermen en benutten

B.2 Bovenregionale en nationale afstemmingsvraagstukken

B.3 Evaluatie en monitoring grootschalige logistiek

C.1 Herstructurering van bestaande bedrijventerreinen

C.2 Ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen

A.1 Economische toekomst-beelden regio's

Doel: Beter vertalen provinciale economische ambities naar programmering.

Waarom is het relevant?

Een economische visie die vertaald kan worden in een regionaal ruimtelijk programma is essentieel om Noord-Brabant als geheel economisch sterk en leefbaar te houden. Via regionale visies worden regionale ambities met provinciale doelen verbonden, bijvoorbeeld op het gebied van innovatie, arbeidsmarkt en strategische sectoren. Door als provincie actief deel te nemen aan het opstellen van regionale visies kan de provinciale economische koers ingebracht worden en kan ruimte aangewezen worden voor brede welvaarts- en transitieopgaven. Dit voorkomt versnippering en zorgt voor samenhang tussen regionale kracht en het provinciaal beleid. Zo creëren provincie en gemeenten samen de juiste ruimte, zowel voor economische speerpunten als voor het bredere MKB, met oog voor duurzaamheid en zorgvuldig ruimtegebruik.

Wat constateren we?

We constateren dat we nog onvoldoende betrokken zijn bij het opstellen van economische visies in de Brabantse regio's. Bij de regionaal ruimtelijk-economische visies (RREV's) zijn we wél structureel aangehaakt, omdat deze RREV's onderdeel zijn van (het proces om te komen tot) regionale program-

meringsafspraken bedrijventerreinen via de regionale werklocatieprocessen. Ook leveren we concrete inhoud. Voor algemene economische visies geldt dat minder. Onze provinciale organisatie is vanuit het economisch beleid anders ingericht en minder intensief verbonden met regionale processen, waardoor we niet structureel aan tafel zitten waar samenwerkende gemeenten economische visies ontwikkelen.

Dit leidt ertoe dat provinciale strategische doelen en belangen onvoldoende worden vertaald naar regionale plannen. Ook constateren we dat de economische visies van regio's sterk verschillen in opzet, inhoud en diepgang. Dit maakt het lastig om provinciale belangen goed te borgen en om consistentie aan te brengen in de (ruimtelijk-)economische koers van Noord-Brabant. Ook BrabantAdvies wijst op ruimte voor meer strategische sturing en adviseert een krachtiger provinciaal optreden als het gaat om de regionale en lokale doorvertaling van ruimtelijk-economische strategische doelen. Een concretere doorvertaling van het beleidskader economie kan hierbij handvatten geven.

Er is ook behoefte aan een gedeeld beeld van voor Noord-Brabant belangrijke waardeketens, waarbinnen innovatiecoalities zoals batterijtechnologie, solar, nucleair, waterstof, circulair semicon, vezelstrategie, eiwittransitie, medtech, regeneratieve geneeskunde, life sciences, AI & data, defensie, cybersecurity, quantumtechnologie, fotonica en biotechnologie een

plek hebben. Het economisch beleid richt zich sterk op bedrijven in innovatieomgevingen en veelbelovende sectoren. Deze focus wordt momenteel onvoldoende weerspiegeld in de regionale economische visies. Zonder gezamenlijke basis en duidelijke toetsingskaders blijft het lastig om regionale plannen te verbinden aan provinciale ambities en maatschappelijke opgaven.

Wat willen we bereiken?

We willen dat provinciale strategische doelen en belangen beter worden vertaald in regionale economische visies. Als we structureel aan tafel zitten bij het opstellen en aanscherpen van visies zijn we beter in staat om provinciale doelen, zoals innovatiecoalities en waardeketens, tijdig in te brengen.

De beschikbare ruimte in Noord-Brabant is beperkt en onvoldoende om alle ambities te realiseren. Daarom is het van belang te weten welke industrieën of waardeketens bepalend zijn voor het toekomstig verdienvermogen van de provincie en te onderzoeken hoe deze zich economisch en ruimtelijke verder ontwikkelen. Deze kennis maakt het mogelijk om programmering beter af te stemmen op de economische dynamiek en toekomstige ontwikkelingen. In de Statenmededeling van 1 juli 2025 hebben we aangekondigd dat we de voor Noord-Brabant belangrijke waardeketens en hiermee samenhangende regio-overstijgende keuzes gaan concretiseren.

Wat gaan we concreet doen?

Provinciale doelen in regionale economische visies

We gaan structureel aan tafel zitten bij het opstellen en aanscherpen van economische visies in de Brabantse regio's. Dat doen we om de provinciale economische doelen, zoals innovatiecoalities en belangrijke waardeketens, tijdig in te brengen. Er komt dus meer provinciale betrokkenheid aan de economische tafels waar samenwerkende gemeenten economische visies ontwikkelen.

Concretiseren van belangrijke Brabantse waardeketens

Om onze strategische doelen beter te verankeren in regionale economische visies en RREV's, gaan we ons economisch beleid concretiseren rondom de voor Noord-Brabant belangrijke waardeketens. In het restant van deze bestuursperiode brengen we de ketens in kaart en leggen we de verbinding met relevante nationale kaders, zoals de Ruimtelijk Economische Visie van het ministerie van

Economische Zaken, de Nationale Technologie Strategie en het Rapport Wennink over het toekomstig verdienvermogen.

Middels de waardeketens willen we weergeven waar de hoogst toegevoegde waarde en regionale meerwaarde zit binnen de economie van Noord-Brabant. Uiteraard gebeurt dit in afstemming met de regio's en triple helix partijen. Dit is hiermee een concretisering van het economisch beleid en het missiegedreven innovatiebeleid.

Daarna maken we een ruimtelijke vertaling van deze waardeketens. Dit ruimtelijk inzicht is nodig om de koppeling te maken met de regionale REV's en regionale programmeringen voor bedrijventerreinen en andere typen werklocaties. Ook kunnen we de economische kracht en potentie van de ene regio beter verbinden met de andere. Zo versterken we onze regierol en dragen we bij aan een toekomstbestendige Brabantse economie.

A.2 Regionale meerwaarde

Doel: Beter vertalen provinciale economische ambities naar programmering.

Waarom is het relevant?

De druk op ruimte, energie, milieu en arbeid vraagt om steeds scherpere keuzes in de ontwikkeling van bedrijventerreinen. Dat betekent dat niet alle bedrijfsactiviteiten overal zomaar kunnen uitbreiden of vestigen. In ons beleidskader Wonen en Werken hebben we vastgelegd dat we (X)XL-logistiek (vanaf 3 hectare) met regionale meerwaarde clusteren op multimodale punten, met een zorgvuldige inpassing in het landschap. Dat is het selectief clusteringsbeleid dat juridisch is geborgd in de Omgevingsverordening. Voor de overige typen grootschalige bedrijfsvestigingen zetten we in op het hanteren van regionale meerwaarde bij planontwikkeling en gronduitgifte. Zo zorgen we dat deze bedrijfsvestigingen positief bijdragen aan economische, maatschappelijke en ruimtelijke doelen. Het inzetten op regionale meerwaarde helpt om de ruimte zorgvuldig te benutten en bedrijventerreinen toekomstbestendig in te richten, met oog voor brede welvaart en duurzaamheid. Ook voorkomen we dat bedrijven een bovenmatige belasting vormen, afwentelen op de omgeving of leiden tot een verslechtering van ruimtelijke kwaliteit.

Wat constateren we?

Hoewel het begrip regionale meerwaarde is opgenomen in onze Omgevingsverordening, gebeurt de toepassing in de praktijk nog te beperkt en abstract. Vooral de kleinere gemeenten missen nog concrete handvatten om het begrip toe te passen in regionale programmering, planvorming en gronduitgifte. De interpretatie van regionale meerwaarde is vaak erg economisch, terwijl ook maatschappelijke en ecologische effecten stevig moeten meewegen. De bepaling over regionale meerwaarde in de verordening is bovendien specifiek van toepassing op de ontwikkeling van (X)XL-logistiek in combinatie met clustering, terwijl we gemeenten vragen om het breder in te zetten. Er is behoefte aan een eenduidig kader dat ruimte laat voor regionale verschillen, maar wel richting geeft aan besluitvorming.

Wat willen we bereiken?

We vragen gemeenten om regionale meerwaarde op een zorgvuldige manier toe te passen in de planontwikkeling, bij de gronduitgifte en – waar mogelijk – bij het beoordelen van aanvragen voor een omgevingsvergunning door bedrijfsvestigingen. Er dient altijd sprake zijn van een brede toepassing van het begrip – dat betekent niet alleen economisch, maar ook gericht op ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke impact. We verlangen van gemeenten dat ze de verwachte effecten van typen bedrijfsactiviteiten evenwichtig afwegen. Denk aan versterking van het (regionaal) economisch ecosysteem, het leveren van concrete maatschappelijke bijdragen door bedrijven, een zorgvuldige ruimtelijke inpassing en een efficiënt gebruik van schaarse productiefactoren.

Als provincie willen we de systematiek in de vier Brabantse regio's harmoniseren en de samenwerkende gemeenten ondersteunen in het sturen op het vergroten van de gewenste positieve bedrijfseffecten en het voorkomen van bovenmatige ongewenste belasting. Regionale meerwaarde wordt niet alleen meer toegepast voor grootschalige logistiek (vanaf 3 hectare), maar ook voor de andere typen grootschalige bedrijfsvestigingen.

Wat gaan we concreet doen?

Toepassen breed afwegingskader regionale meerwaarde

We gaan de toepassing van het begrip regionale meerwaarde borgen in regionale afspraken. Daarbij hanteren we de brede definitie die niet alleen economisch is, maar ook oog heeft voor ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke impact. We sluiten zo direct aan op de definitie van regionale meerwaarde in onze Omgevingsverordening en de gestelde doelen in onze vastgestelde beleidskaders. We maken regionale afspraken om regionale meerwaarde concreet toe te passen in de regionale programmering, bij de planontwikkeling, bij de gronduitgifte en waar mogelijk ook bij het beoordelen van aanvragen van omgevingsvergunningen door bedrijfsvestigingen.

Samen met de Brabantse regio's werken we stap-voor-stap toe naar een betere toepassing van het begrip regionale meerwaarde. Dat doen we door het afwegingskader steeds concreter en praktischer te maken, zonder de uitvoerbaarheid uit het oog te verliezen. In de samenwerking zoeken we naar een goede balans tussen ambities en realiteit, zodat het kader breed inzetbaar blijft en tegelijk richting geeft aan keuzes. Door ervaringen te delen, inzichten te verdiepen en praktijktoepassingen te benutten, groeien we samen naar een consistente en gedragen werkwijze.

Afwegingskader met vier hoofdcategorieën

Het afwegingskader voor regionale meerwaarde bestaat uit vier hoofdcategorieën die inzicht geven in de effecten van bedrijfsactiviteiten op hun omgeving (zie ook bijlage 2). Regio's en gemeenten kunnen het kader gebruiken als hulpmiddel om tot afwegingscriteria te komen die goed passen bij de regionale en lokale context. Zo zorgen we ervoor dat ruimte zorgvuldig wordt benut en dat economische groei hand in hand gaat met leefkwaliteit.

We gaan regio's en gemeenten stimuleren om dit kader te benutten in hun afwegingsprocessen. De vier hoofdcategorieën zijn niet bedoeld als een 'checklist' of 'afvinklijst' voor de beoordeling van nieuwe vestigingsverzoeken, maar dienen als raamwerk om nader te kunnen specificeren en toe te passen. Als provincie leveren we ondersteuning en gaan we graag de dialoog aan, zodat we samen tot gedragen keuzes komen. Er kan integraal afgewogen worden of bedrijfsactiviteiten voor provincie, regio en gemeente resulteren in voldoende positieve regionale meerwaarde, dan wel een ongewenste (en niet noodzakelijke) belasting vormen. In bijlage 2 is een nadere toelichting opgenomen van de volgende vier hoofdcategorieën.

Versterking van het (regionaal) economisch ecosysteem.

Deze categorie kijkt naar de mate waarin bedrijfsactiviteiten aansluiten bij het regionale economische toekomstige profiel en de economische

speerpunten en waardeketens. Activiteiten met sterke regionale binding en hoge productiviteit leveren de grootste meerwaarde; bij beperkte aansluiting, het ontbreken van een bepaald strategisch belang en lage productiviteit is sprake van beperkte bijdrage aan het ecosysteem.

Leveren van een positieve bijdrage aan een maatschappelijk vraagstuk.

Hier wordt beoordeeld of bedrijfsactiviteiten bijdragen aan maatschappelijke opgaven zoals circulariteit, energietransitie of sociale betrokkenheid. Ontwikkelingen die hieraan bijdragen zijn wenselijk; bij een gebrek aan maatschappelijke relevantie of negatieve sociale effecten is de meerwaarde beperkt.

Kwalitatieve inpassing in de leefomgeving met minimale belasting.

Deze categorie gaat over de ruimtelijke kwaliteit en milieubelasting. Activiteiten die goed passen in de omgeving en minimale overlast veroorzaken dragen positief bij. Slechte inpassing of hoge belasting van milieu en leefomgeving leidt tot ongewenste effecten.

Efficiënt gebruik van schaarse productiefactoren.

Hier wordt gekeken naar het efficiënt gebruik van ruimte, water, energie en arbeid. Meervoudig en zorgvuldig gebruik draagt bij aan regionale meerwaarde. Inefficiënt gebruik of grote druk op voorzieningen en arbeidsmarkt kan leiden tot bovenmatige belasting.

Regionale meerwaarde in regionale afspraken bedrijventerreinen

Samen met de regio's gaan we regionale meerwaarde steviger verankeren in de afspraken over bedrijventerreinen. In lijn met ons beleidskader Wonen en Werken doen we dat met specifieke aandacht voor grootschalige bedrijfsvestigingen (groter dan 3 hectare). We nemen nu geen nieuwe regels op in onze Omgevingsverordening, zoals voor grootschalige logistiek wel is gedaan. Wel vragen en stimuleren we gemeenten om het afwegingskader voor regionale meerwaarde toe te passen op alle grootschalige bedrijfsvestigingen. Voor bedrijfsvestigingen kleiner dan 3 hectare zet de provincie nog niet in op het toepassen van regionale meerwaarde. Wel zien we graag dat regio's ook hier regionale meerwaarde inzetten om te sturen op kwaliteit. We ondersteunen de toepassing, mits het zorgvuldig gebeurt en goed aansluit bij de brede benadering van het afwegingskader.

De toepassing van regionale meerwaarde via het afwegingskader werkt door in de verschillende fasen van het programmerings- en planproces voor bedrijventerreinen:

- Bij de *regionale programmering* stemmen regio's werkmilieus af op de behoeften van sectoren en doelgroepen, passend bij het regionale profiel, maatschappelijke opgaven en het economisch ecosysteem. Denk aan innovatieve MKB-bedrijven, circulaire bedrijven, grootschalige

- productiebedrijven en logistieke bedrijven.
- In de *planvorming* van individuele terreinen wordt een duidelijke koppeling gelegd tussen het economische profiel en de gewenste kwaliteit van de ontwikkeling. Een algemene sectoromschrijving is dan niet voldoende. De gewenste bedrijfsactiviteiten worden nadrukkelijker gekoppeld aan de effectcategorieën, bijvoorbeeld ten aanzien van efficiënt ruimte- en energieverbruik, relatie met de lokale en regionale arbeidsmarkt of met regionale speerpunten.
 - Bij *gronduitgifte* staan de vier effectcategorieën voor regionale meerwaarde aan de basis van objectieve en toetsbare criteria, volgens het Didam-arrest. De precieze operationalisatie van criteria is afhankelijk van het type werkmilieu en de ambities van de betreffende regio.
 - We gaan verkennen hoe we de regionale meerwaarde mogelijk kunnen verankeren in de *provinciale acquisitiestrategie*, zodat ook bij het

aantrekken van bedrijven rekening wordt gehouden met regionale ambities en maatschappelijke opgaven. Op dit moment is de strategie nog beperkt gekoppeld aan het sturen op regionale meerwaarde. Vooral markt- en technologiegedreven criteria worden gehanteerd. Ook zaken als inzet van productiefactoren (ruimte, water, energie) gaan meer onderdeel worden van de brede afweging om (internationale) bedrijven aan te trekken naar Noord-Brabant, op de juiste werklocaties

De toepassing van het begrip regionale meerwaarde staat landelijk gezien nog in de kinderschoenen. Als provincie Noord-Brabant willen we vooroplopen in het sturen op kwaliteit. In de huidige programmeringen hebben we samen met de regio's een eerste goede basis gelegd. Deze willen we na het opstellen van de nieuwe prognoses verder uitbouwen in de nieuwe regionale programmeringen.

B.1 Strategische vestigingsplaatsen beter beschermen en benutten

Doel: Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken.

Waarom is het relevant?

Strategische vestigingsplaatsen met onderscheidende kwaliteiten voor bedrijven zijn cruciaal voor het economisch functioneren van Noord-Brabant. Ze bieden bijvoorbeeld ruimte aan bedrijven met een milieu- en risicoprofiel, die essentieel zijn voor transitie in energie, grondstoffen en materialen. Ook huisvesten ze innovatieve bedrijven in sterke economische clusters of vervullen door hun stedelijke ligging een verzorgende functie voor stedelijk gebied.

Waar mogelijk zorgen we voor een voldoende behoud van deze strategische locaties, benutten we de ruimte optimaal en maken we ze klaar voor de toekomst-behandelende economie. Het streven naar vernieuwing, verdichting, kwaliteitsverbetering en functiemenging zijn bestaande provinciale beleidsdoelen. Als (gedeeltelijke) functiewijziging toch aan de orde is, dan zal er vervangende ruimte ontwikkeld moeten worden. Voor de uitvoering geldt namelijk dat in de regionale programmering van bedrijventerreinen vraag en aanbod in balans moeten zijn.

Wat constateren we?

We constateren dat strategische vestigingsplaatsen – ondanks een regionaal evenwicht van vraag en aanbod – nog niet altijd voldoende beschermd zijn en dat beschikbare ruimte niet altijd optimaal wordt benut. Het beter benutten van deze locaties gaat niet alleen over efficiënt ruimtegebruik in oppervlakte en hoogte. Het vraagt ook om optimaal gebruik van milieuruimte, kades voor op- en overslag en beschikbare energiec capaciteit. We weten nog niet precies wat Brabant-breed het onbenutte potentieel is op dit moment. Wel vinden we het belangrijk om de planologische ruimte beter te benutten, vooral bij kades en milieuruimte.

Bij de transformatie van bestaande bedrijventerreinen met een milieu- en risicoprofiel naar bijvoorbeeld woningbouw, wordt in de regionale programmeringen over het algemeen rekening gehouden met het bieden van alternatieve ruimte voor dit type werkmilieu op een andere locatie. Maar wanneer een nieuw bedrijf zich vestigt op een bedrijventerrein en daarbij de mogelijkheden voor milieuruimte niet of nauwelijks benut, dan ontbreekt het aan de aandacht voor deze ‘slechtere benutting’. Dit heeft in de afgelopen jaren geleid tot een verlies van strategische capaciteit. Het Rijk heeft in de Ruimtelijke Economische Visie (REV) expliciet benoemd dat provincies verantwoordelijk zijn voor het voldoende behouden van de ruimte voor

economie. Wij hebben echter nog geen gestructureerde aanpak om strategische vestigingsplaatsen aan te wijzen en de ruimte robuust planologisch te borgen. Wel zijn we gestart het onbenutte potentieel in beeld te brengen. Dit is noodzakelijk om vraag en aanbod in balans te houden en ruimte voor cruciale economische functies te waarborgen.

Wat willen we bereiken?

We willen ervoor zorgen dat de strategische vestigingslocaties in Noord-Brabant zoveel mogelijk behouden blijven voor economische functies die significant bijdragen aan de transitieopgaven en het versterken van regionale ecosystemen in Noord-Brabant. Dit betekent dat bedrijventerreinen met unieke kwaliteiten, zoals waterontsluiting, milieuruimte, hoogwaardige infrastructuur en sterke clusters, beter beschermd moeten worden tegen functieverlies of vestiging van bedrijven die deze kwaliteiten niet nodig hebben. Als woningbouw op een bedrijventerrein toch de beste optie blijkt, blijven we gemeenten en regio's vragen om de vervangende ruimte elders te programmeren. We kiezen bewust niet voor een generieke compensatieplicht, omdat dit lokaal maatwerk belemmert en de flexibiliteit in gebiedsontwikkeling onder druk kan zetten.

Wat gaan we concreet doen?

In kaart brengen strategische locaties

In samenwerking met de Brabantse regio's gaan we op locatieniveau in kaart brengen welke bedrijventerreinen van bovenmatig strategisch belang zijn voor de invulling transitieopgaven en versterking van economische clusters in Brabant. Daarvoor gebruiken we onder meer de resultaten van een lopende studie binnen de provincie naar onbenutte ruimtelijke potenties, zoals kades, milieuruimte en bebouwingsmogelijkheden. Als we de locaties in beeld hebben verkennen we hoe deze locaties planologisch beter beschermd kunnen worden tegen functieverlies of onderbenutting.

Ondersteuning bieden bij ruimtelijke vertaling

We gaan regio's en gemeenten ondersteunen bij het vastleggen van deze kwaliteiten in omgevingsprogramma's en omgevingsplannen, zodat de unieke kenmerken van deze vestigingsplaatsen behouden blijven. Mocht gedurende het proces blijken dat een Brabant-brede aanpak of sturing beter is, dan overwegen we een vergelijkbare werkwijze als bij grootschalige logistiek: een selectief clusteringsbeleid met regels in de Omgevingsverordening. Hoe dan ook zetten we ons er samen voor in dat strategische locaties kunnen blijven bijdragen aan economische ontwikkeling én maatschappelijke transities, met oog voor zorgvuldig ruimtegebruik en regionale meerwaarde.

B.2 Bovenregionale en nationale afstemmingsvraagstukken

Doel: Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken.

Waarom is het relevant?

Het systeem van regionale afspraken gaat uit van het principe dat elke Brabantse regio primair verantwoordelijk is voor het faciliteren van eigen ruimtelijk-economische opgaven. Over het algemeen werkt dit goed en worden er programmeringsafspraken gemaakt met de provincie. Het risico bestaat dat complexe vraagstukken tussen regio's worden doorgeschoven, wat kan leiden tot vertraging en inefficiëntie. Wanneer een regio niet bereid of in staat is een opgave te faciliteren (waar bij wijze van uitzondering mee akkoord gegaan kan worden), ontstaat er een bovenregionaal afstemmingsvraagstuk. Samenwerking tussen regio's is dan noodzakelijk. Naast regionale afstemmingsvraagstukken zijn er ook nationale afstemmingsvraagstukken in het kader van veiligheid, weerbaarheid en strategische autonomie waar coördinatie op moet plaatsvinden (denk aan defensie en datacenters).

Wat constateren we?

Als provincie hebben we een regisserende rol, zeker wanneer het provinciale totaalbeeld uit balans dreigt te raken. Ook zijn landelijke afspraken gemaakt, bijvoorbeeld via de beleidslijn GRIP, om voornemens die een 'waterbedeffect' kunnen veroorzaken te delen met

andere provincies en het Rijk. Om goed invulling te geven aan dit soort afspraken, hebben we in Noord-Brabant bovenregionale afstemmingstafels ingericht. Deze zorgen ervoor dat vraagstukken worden besproken voordat afspraken bestuurlijk zijn vastgelegd, zodat problemen niet worden doorgeschoven ('NIMBY-effect') en kansen niet verloren gaan. Het biedt de mogelijkheid om regionale overlap, waterbedeffecten en nationale belangen te adresseren en tot oplossingen te komen.

Hoewel we overlegstructuren hebben ingericht, zien we ruimte om deze te versterken. De eerste ervaringen met interregionale afstemming via de afstemmingstafels zijn positief: het proces verloopt steeds beter en onderwerpen worden gestructureerd geagendeerd. Voorbeelden van onderwerpen die het waard zijn om bovenregionaal te bespreken zijn: financiering van herstructurering, toepassing van regionale meerwaarde, capaciteit bij gemeenten voor complexe dossiers, versnelling van de energietransitie, ruimte voor klimaatadaptieve maatregelen, het faciliteren van de techindustrie en voldoende ruimte voor grootschalige bedrijfsvestigingen, zoals handel en distributie.

We onderscheiden drie vormen van bovenregionale afstemming:

1. Afstemming tussen de vier Brabantse regio's onderling en met de provincie. Dit verloopt steeds beter via de afstemmingstafels en blijft grotendeels ongewijzigd;
2. Provincie-overschrijdende afstemming met aangrenzende regio's in andere provincies,

zoals Limburg, Gelderland, Zuid-Holland en Zeeland, en soms ook Belgische regio's. Deze afstemming is en blijft casusafhankelijk;

3. Afstemming met het Rijk over nationale visies en nota's. Met de komst van de Nota Ruimte en de nationale Ruimtelijk-Economische Visie gaat het Rijk zich weer nadrukkelijk bemoeien met de ruimtelijke ordening van Nederland. Er worden op korte termijn Uitvoeringsagenda's opgesteld in samenwerking met partners – waaronder de provincies. De landelijke visies zijn zelfbindend voor het Rijk, maar niet automatisch voor provincies.

Wat willen we bereiken?

We willen onze adaptieve manier van sturen doorontwikkelen voor de programmering van bedrijventerreinen, met niet alleen oog voor de lokale en regionale opgaven, maar ook voor bovenregionale en nationale vraagstukken. Het gaat daarbij zowel om het verdelen van lasten als om het gezamenlijk benutten van economische kansen. Dit voorkomt dat kansen of knelpunten blijven liggen en dat waterbedeffecten tussen regio's ontstaan. Om dit goed te doen, zetten we in op een cyclisch proces van monitoring, evaluatie en bijsturing. Zo kunnen we flexibel inspelen op veranderingen in de markt, maatschappelijke opgaven en ruimtelijke dynamiek. We verwachten dat regio's verantwoordelijkheid blijven nemen voor hun eigen opgaven. De provincie faciliteert en regisseert dit proces en stuurt bij waar nodig. We gaan zorgen dat Noord-Brabant als geheel bijdraagt aan nationale doelen en dat strategische vestigingslocaties optimaal worden benut. Ons doel is een evenwichtige ontwikkeling van

bedrijventerreinen, met oog voor brede welvaart, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit.

Wat gaan we concreet doen?

Organiseren van bovenregionale afstemmingstafels

We blijven de bovenregionale afstemmingstafels organiseren om thema's te bespreken die regio's en provincie raken. Drie keer per jaar vindt een cyclus van ambtelijke en bestuurlijke overleggen plaats om voortgang, knelpunten en bijsturingsbehoefte te bespreken. Wanneer afstemming stagneert, kunnen we als provincie ingrijpen via bestuurlijke gesprekken of door inzet van instrumenten zoals projectbesluiten, subsidies of participatie (zie ook C1 en C2). Daarnaast zoeken we voor specifieke thema's actiever de samenwerking met buurregio's in andere provincies en Vlaanderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het sturen op grootschalige 'footloose' logistiek of het ontwikkelen van technologische

brandpunten in de omgeving van Brainport. Hier nemen we als provincie een coördinerende rol om samenhang te waarborgen.

Afstemming met het Rijk faciliteren

Aandachtspunt voor de komende jaren is de afstemming van het Rijk over de nationale visies en nota's. Hier moeten we als provincie nadrukkelijker en proactief gaan optreden. In de afstemming over de Uitvoeringsagenda's van de Nota Ruimte en de Nationale Ruimtelijke Economische Visie gaan we concrete voorstellen doen om de Brabantse economie de juiste ruimte te geven en slim te investeren in het bredere vestigingsklimaat. Daarbij leggen we nadrukkelijk de verbinding met de voor Noord-Brabant cruciale waardeketens (zie ook A1), zodat nationale keuzes aansluiten op regionale en provinciale ambities. Met deze aanpak zorgen we dat Noord-Brabant niet alleen meebeweegt op ruimtelijk-economisch vlak, maar ook richting geeft aan bovenregionale en nationale besluitvorming.

B.3 Evaluatie en monitoring beleid grootschalige logistiek

Doel: Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken.

Waarom is het relevant?

Grootschalige bedrijfsvestigingen hebben een significante ruimtelijke impact en vragen om zorgvuldige sturing. In de Omgevingsverordening hebben we beperkende regels opgenomen voor logistieke ontwikkelingen. Grootschalige logistieke vestigingen (groter dan 3 hectare) zijn in Noord-Brabant niet toegestaan met uitzondering van aangewezen (cluster)locaties. Deze provinciale sturing is belangrijk om de balans te bewaren tussen economische groei, leefomgeving en ruimtelijke kwaliteit. Ruimte voor logistiek is hard nodig, maar wel op de juiste plekken.

Wat constateren we?

We constateren dat er momenteel geen vaste cyclus is voor de evaluatie van het beleid rondom grootschalige logistiek. De lijst van aangewezen (cluster)locaties is een momentopname en sluit niet altijd aan bij de actuele ruimtevraag. Provinciale Staten hebben via een motie gevraagd om deze terreinen periodiek tegen het licht te houden. Het zou kunnen voorkomen dat sommige locaties niet meer passend zijn, terwijl andere bestaande of nieuwe terreinen juist toegevoegd zouden moeten worden.

Er is behoefte aan een systematische koppeling tussen de beleidsregels, de prognoses voor bedrijven-terreinen en de regionale programmering.

Wat willen we bereiken?

We willen een robuust en flexibel sturingsmechanisme voor grootschalige logistiek. Dit betekent dat we beleid regelmatig evalueren en actualiseren op basis van actuele prognoses en regionale afspraken. Zo zorgen we dat de verdeling van logistieke ruimte evenwichtig blijft en dat aangewezen locaties bijdragen aan provinciale doelen en ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast willen we voorkomen dat ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden buiten de afgesproken gebieden. Door monitoring en evaluatie structureel te koppelen aan beleidskeuzes, kunnen we tijdig inspelen op veranderingen in vraag, trends en maatschappelijke opgaven. Zo houden we grip op de ontwikkeling van logistieke bedrijventerreinen en zorgen we voor een toekomstbestendige inrichting van Noord-Brabant.

Wat gaan we concreet doen?

Evalueren van het werkingsgebied

We koppelen de periodieke evaluatie van het werkingsgebied 'beperking grootschalige logistiek' aan de 4-jaarlijkse actualisatie van prognoses voor bedrijventerreinen. Het verkrijgen van actuele beleidsinzichten vraagt om continue data-verzameling. Deze gegevens analyseren we en publiceren we jaarlijks. Tegelijkertijd informeren we Provinciale Staten via de monitor Bedrijventerreinen over trends en ontwikkelingen. Elke bestuursperiode stellen we prognoses op die inzicht geven in de ruimtebehoefte. Het ligt voor de hand om de evaluatie van het beleid voor grootschalige logistiek en de aangewezen locaties te koppelen aan deze prognoses. Dat is het moment waarop nieuwe inzichten beschikbaar zijn. Dit betekent dat we de motie 'locaties voor grootschalige logistiek tegen het licht houden' (M77-2025) uitvoeren nadat de nieuwe prognoses zijn vastgesteld (Q3/Q4 2026). Samen met gemeenten werken we in alle regio's aan de programmering van bedrijventerreinen. Binnen de programmering profileren we locaties voor grootschalige logistiek. Op basis van de nieuwe prognoses en regionale afspraken kunnen nieuwe terreinen worden ontwikkeld. Dit vraagt om een aanpassing van het werkingsgebied 'beperking grootschalige logistiek'. We nemen deze wijziging mee in de jaarlijkse actualisatie van de Omgevingsverordening die wij aan Provinciale Staten voorleggen. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de motie.

C.1 Actieve rol herstructurering bedrijventerreinen

Doel: Benutten provinciale instrumenten voor (her)ontwikkeling.

Waarom is het relevant?

Het beter benutten en intensiveren van bestaande bedrijventerreinen wordt door de oplopende druk op de ruimte steeds belangrijker. Herstructurering van bestaande bedrijventerreinen is van belang om de ruimte in Noord-Brabant toekomstbestendig te houden. Veel (delen van) bedrijventerreinen zijn verouderd, onderbenut of sluiten onvoldoende aan op de huidige en toekomstige economische behoeften. Door locaties te vernieuwen, verdichten en verduurzamen, kunnen we beter inspelen op transitieopgaven en regionale economische speerpunten. Herstructurering draagt direct bij aan zorgvuldig ruimtegebruik, versterkt economische ecosystemen en voorkomt dat nieuwe terreinen onnodig worden aangelegd. Het is bovendien een kans om maatschappelijke doelen, zoals circulariteit en energie-efficiëntie, ruimtelijk te verankeren.

Wat constateren we?

We zien dat herstructureringsprojecten in de praktijk vaak moeizaam van de grond komen. De uitvoering en realisatie van concrete projecten kan een versnelling gebruiken. Concrete ambities voor de uitvoering zijn nog niet concreet vastgelegd in de regionale afspraken – ze beperken zich meestal tot het doen van onderzoek en het inventariseren van potentiële herstructureringslocaties. Bij zowel de provincie als bij gemeenten bestaat het beeld dat op dit moment kansen voor herstructurering onbenut blijven. Dit heeft onder meer te maken met gebrek aan kennis en expertise, capaciteit en financiële middelen bij gemeenten. Gemeentelijke bestuurders hebben aangegeven het op prijs te stellen wanneer wij als provincie verkennen op welke wijze wij kunnen bijdragen aan het vergroten van de slagkracht. Het adviesrapport 'Herstructurering in de versnelling. Verkenning Provinciaal Instrumentarium ter stimulering van herstructurering in Noord-Brabant', opgesteld door Stad Interim & Advies, geeft inzicht in mogelijke provinciale rollen met bijbehorend instrumentarium om de Brabantse herstructureringsopgave op bedrijventerreinen een impuls te geven.

Wat willen we bereiken?

De inzet van provinciaal instrumentarium is nodig om de herstructurering van bedrijventerreinen in Noord-Brabant een impuls en sturing te geven. We willen dat herstructurering van bestaande bedrijventerreinen door gemeenten meer structureel en effectief wordt opgepakt als volwaardig onderdeel van de regionale programmering. Daarbij streven we naar een aanpak op maat per regio, waarin economische, ruimtelijke en maatschappelijke potenties meer worden benut. Eén van de acties in onze Uitvoeringsagenda Wonen & Werken is het verkennen van de mogelijkheden naar een meer actieve rol van gemeenten samen met provincie om meer grip te krijgen op de (her)-ontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen. Een actieve rol van de provincie bij herstructurering sluit ook aan op het eerder uitgebrachte Advies regionale meerwaarde Grootchalige Logistiek van Brabant-Advies en de Statenmededeling naar aanleiding van dit advies. Door het inzetten van provinciaal instrumentarium – zoals financiering, kennisdeling en procesondersteuning – kan de provincie een katalyserende rol vervullen en bijdragen aan toekomstbestendige werklocaties die aansluiten op bredere ruimtelijke en economische opgaven.

Wat gaan we concreet doen?

Onderzoeken wat we aanvullend kunnen doen

We gaan naar aanleiding van het advies 'Herstructurering in de versnelling. Verkenning Provinciaal Instrumentarium ter stimulering van herstructurering in Noord-Brabant' in gesprek met de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) en de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR) om onze vraag te duiden. Vervolgens vragen we hen om een voorstel te formuleren. Tegelijkertijd starten we het onderzoek naar de mogelijkheden voor het oprichten van een nieuwe verbonden partij, de mogelijke scope en structuur. Wanneer de voorstellen gereed zijn worden alle opties beoordeeld en tegen elkaar afgewogen. Zodra de uitkomsten hiervan bekend zijn zullen we stakeholders op de hoogte brengen.

Beter zichtbaar maken wat er nog meer kan

We beschikken als provincie ook over andere instrumenten – naast de uitvoeringsorganisaties die centraal staan in het advies – die gemeenten kunnen helpen om plannen te versnellen en te versterken. We gaan beter communiceren welke mogelijkheden er zijn en hoe en onder welke voorwaarden gemeenten hier gebruik van kunnen maken. We blijven net als nu integraal en gestructureerd afwegen welke rol wij als provincie kunnen en willen spelen, en met welk instrumentarium.

C.2 Actieve rol ontwikkeling nieuwe bedrijventerreinen

Waarom is het relevant?

Nieuwe bedrijventerreinen zijn nodig om ruimte te bieden aan economische groei, verduurzaming en transitieopgaven. Vooral grootschalige bedrijven in logistiek, productie en circulaire economie vragen om vestigingsruimte die vaak niet beschikbaar is op bestaande terreinen. Tegelijkertijd zijn deze ontwikkelingen voor gemeenten complex, financieel risicovol en maatschappelijk gevoelig. Gemeenten kunnen dit niet altijd zelfstandig realiseren. Door als provincie een actieve rol te nemen, kunnen we processen versnellen, knelpunten oplossen en zorgen dat de juiste terreinen op het juiste moment beschikbaar zijn.

Wat constateren we?

In de praktijk merken we dat de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen moeizaam verloopt. Gemeenten lopen tegen obstakels aan, zoals ingewikkelde procedures, beperkte capaciteit om plannen uit te voeren en weerstand vanuit de omgeving. Het gevolg is dat locaties al jarenlang op de planning staan en realisatie uit blijft. Hierdoor is het onzeker of er voldoende ruimte beschikbaar komt voor economische activiteiten. Als provincie hebben we instrumenten in huis – ook financieel – om te helpen. Maar we zien dat wij ze niet proactief

inzetten en dat gemeenten deze mogelijkheden niet altijd goed weten te vinden. Dat willen we verbeteren. Wel hebben we de afgelopen jaren ervaring opgedaan met het ondersteunen van strategische werklocaties, zoals campussen met een specifiek profiel of regionale bedrijventerreinen. Daarbij hebben we een breed palet aan middelen ingezet: van procesbegeleiding en ruimtelijke instrumenten tot risicodragende participaties. Die ervaring willen we nu breder inzetten, zodat ook andere bedrijventerreinen een stap vooruit kunnen maken.

Wat willen we bereiken?

We willen als provincie verantwoordelijkheid nemen op plekken waar onze inzet echt het verschil kan maken. Dat betekent dat we actief kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van bedrijventerreinen die belangrijk zijn voor de regionale programmering én passen bij onze provinciale doelen. We doen dit altijd samen met gemeenten en regio's, in een integrale samenwerking. Afhankelijk van de situatie zetten we onze instrumenten in – van beleidsmatige ondersteuning tot financiële middelen. Daarbij willen we ook grip krijgen op de kwaliteit en duurzaamheid van nieuwe bedrijventerreinen. Denk bijvoorbeeld aan strategisch gronduitgiftebeleid, waarmee we kunnen sturen op ruimtelijke kwaliteit en regionale meerwaarde. We zorgen er zo mede voor dat er voldoende passende ruimte beschikbaar is voor economische én maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we concreet doen?

Ondersteuning bieden bij het ontwikkelen van strategische bedrijventerreinen

We gaan gemeenten en regio's ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe strategische bedrijventerreinen en zetten in op betere zichtbaarheid en communicatie over wat er al mogelijk is. We beschikken over diverse instrumenten – zoals subsidies, procesondersteuning, het Ontwikkelbedrijf en immunisatiegelden – die gemeenten kunnen helpen om plannen sneller en krachtiger te realiseren. We gaan deze mogelijkheden duidelijker onder de aandacht brengen, zodat gemeenten weten wat ze van ons kunnen verwachten. Tegelijkertijd blijven we zorgvuldig afwegen welke rol wij als provincie kunnen en willen spelen, afhankelijk van de aard van het project en de regionale context. Essentieel daarbij is dat vooraf helder is onder welke condities de provincie kan instappen. Dat zorgt voor transparantie en een stevige basis voor samenwerking. Zo maken we samen werk van het vinden van strategische bedrijventerreinen die bijdragen aan economische groei, maatschappelijke opgaven en ruimtelijke kwaliteit in Noord-Brabant.

4. Doorwerking handelingsperspectieven

Dit Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH) is géén nieuw beleid, maar is een praktische uitwerking en aanscherping van eerder vastgestelde beleidskaders en uitvoeringsagenda's. Het helpt om onze rol in het ruimtelijk-economisch domein concreter en doelgerichter vorm te geven. Door onze ambities te vertalen naar duidelijke acties, versterken we onze regie en vergroten we de slagkracht in de uitvoering.

De regionale bestuurlijke afspraken over bedrijventerreinen en andere typen werklocaties blijven het fundament van onze aanpak. We blijven werken volgens de Brabantse manier: gebaseerd op samenwerking, afstemming en ieder zijn eigen verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd biedt het REH meer houvast – niet alleen voor ons als provincie, maar ook voor gemeenten, regio's en andere partners. Het maakt inzichtelijk waar we op inzetten en waar we regie op willen voeren, waarom dat nodig is en hoe we dat samen kunnen realiseren. Zo zorgen we dat Brabant toekomstbestendig blijft: economisch sterk, ruimtelijk zorgvuldig en maatschappelijk veerkrachtig.

Handelingsperspectieven in het kort

In het REH zijn zeven prioritaire thema's benoemd die bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de provinciale regierol. Ze bieden inzicht in de motieven voor provinciale betrokkenheid, de gewenste resultaten en de benodigde acties. De handelingsperspectieven zijn in het kort:

A.1 Economische toekomst-beelden regio's

Doel: Beter vertalen provinciale economische ambities naar programmering.

We versterken onze rol in regionale (ruimtelijk-) economische visievorming om samenhang te creëren tussen provinciale doelen en regionale visie. We gaan ons economisch beleid verder concretiseren rondom de voor Brabant belangrijke (nog te definiëren) economische waardeketens.

A.2 Regionale meerwaarde

Doel: Beter vertalen provinciale economische ambities naar programmering.

Samen met de Brabantse regio's gaan we regionale meerwaarde nog steviger verankeren in de programmerings- en planprocessen voor bedrijventerreinen. We gebruiken hiervoor een breed toepasbaar afwegingskader dat richting geeft bij het maken van integrale, afgewogen keuzes. We vragen

gemeenten om het afwegingskader toe te passen op alle grootschalige bedrijven, en ondersteunen de toepassing op niet-grootschalige vestigingsverzoeken

B.1 Strategische vestigings-plaatsen beschermen en benutten

Doel: Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken.

We willen ervoor zorgen dat er voldoende strategische vestigingslocaties in Brabant behouden blijven voor economische functies die significant bijdragen aan de transitieopgaven en het versterken van regionale ecosystemen in Brabant. We identificeren en borgen samen met de regio's bedrijventerreinen met unieke kwaliteiten, zoals milieuruimte, waterontsluiting en binnenstedelijke werkfuncties.

B.2 Bovenregionale en nationale afstemmings-vraagstukken

Doel: Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken.

Via bovenregionale afstemmingstafels bespreken we vraagstukken die het niveau van een regio overstijgen. Het uitgangspunt is en blijft dat regio's de eigen opgaven programmeren en daarmee binnen de regio oplossen. We gaan aan de slag om de ruimtelijk urgentie voor de toekomstige Brabantse economie

goed te borgen in de uitvoeringsagenda's van de Nota Ruimte en de Nationale Ruimtelijke Economische Visie van het Rijk.

B.3 Evaluatie en monitoring grootschalige logistiek

Doel: Aanscherpen provinciale coördinatie en sturing regionale afspraken.

We willen een robuust en flexibel sturingsmechanisme voor grootschalige logistiek. We koppelen daarom de periodieke evaluatie van het werkingsgebied 'beperking grootschalige logistiek' aan de 4-jaarlijkse actualisatie van prognoses voor bedrijventerreinen.

C.1 Herstructurering van bestaande bedrijventerreinen

Doel: Benutten provinciale instrumenten voor (her)ontwikkeling.

De uitvoering en realisatie van concrete projecten kan een versnelling gebruiken. We gaan naar aanleiding van het advies 'Herstructurering in de versnelling. Verkenning Provinciaal Instrumentarium ter stimulering van herstructurering in Noord-Brabant' onderzoeken hoe we hier vervolg aan geven.

C.2 Ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen

We willen verantwoordelijkheid nemen op plekken waar onze inzet echt het verschil kan maken. We beschikken over diverse instrumenten – zoals subsidies, procesondersteuning, het Ontwikkelbedrijf en immunisatiegelden – waarmee we gemeenten kunnen helpen om plannen sneller en krachtiger te realiseren. We gaan ze beter onder de aandacht brengen bij gemeenten, zodat ze weten wat ze kunnen verwachten en hoe ze hier gebruik van kunnen maken.

Status en implementatie REH

Met dit Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH) hebben we duidelijk gemaakt hoe we onze provinciale economische strategieën beter tactisch vertalen naar de programmering van bedrijven-terreinen, de regie en coördinatie bij regionale afspraken en op welke manier we onze instrumenten inzetten voor herstructurering van bestaande locaties en onze rol bij de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen.

Het handelingsperspectief richt zich op concretisering en aanscherping van zaken binnen ons beleidshuis. Het biedt houvast voor onszelf als provincie en voor gemeenten, regio's en andere partners. De handelingsperspectieven en geformuleerde acties worden in de praktijk gebracht via de lopende uitvoeringsagenda's Economie, Kennis & Talent-ontwikkeling 2024-2027 en Wonen en Werken 2024-2027 of via aparte (onderzoeks)trajecten. Waar nodig worden de nog lopende acties of nieuwe inzichten opgenomen in toekomstige uitvoeringsagenda's na 2027.

Bijlages

Bijlage 1: Begrippenlijst

- **Bedrijventerrein:** een aaneengesloten terrein met een bruto oppervlakte van ten minste één hectare voor de bedrijfsmatige uitoefening van industriële, logistieke, ambachtelijke en dienstverlenende activiteiten, bedoeld voor de vestiging van meerdere bedrijven (Bron: Integraal Bedrijventerreinen Informatie Systeem, IBIS)
- **Brede welvaart:** brede welvaart betreft de kwaliteit van leven hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld. (Bron: Uitvoeringsagenda Brede Welvaart Noord-Brabant – overgenomen van CBS).
- **Campus:** een campus of science park is een exact ruimtelijk begrensd gebied waarin onderzoekers van kennisinstellingen en bedrijven intensief met elkaar samenwerken op het gebied van R&D en innovatie (omzetten van kennis en innovaties en nieuwe bedrijvigheid), met als magneet een manifeste kennisdrager. Bijvoorbeeld universiteiten, academische ziekenhuizen of een groot R&D-centrum van een internationaal bedrijf (Bron: BCI rapport).
- **Grootschalige logistiek:** gebruik van gronden of bouwwerken op een perceel van 3 hectare of groter, waarop grootschalige bebouwing staat en dat in hoofdzaak in gebruik is voor logistieke activiteiten of distributieactiviteiten, met een door de aard en schaal van de activiteiten hoge verkeersaantrekkende werking en impact op de omgevingskwaliteit (Bron: Omgevingsverordening Noord-Brabant).
- **Regionale meerwaarde:** mate van regionale binding aan en economische meerwaarde van het bedrijf in de regio, gelet op de herkomst van het bedrijf, werkgelegenheid, arbeidsmarkt, kennisinfrastructuur, plaats in regionale waardeketens, ruimtelijk economisch profiel van een regio, gebruik van regionale infrastructuur en afzetmarkt, in combinatie met de meerwaarde die het bedrijf heeft vanwege de bijdrage aan maatschappelijke opgaven, zoals de klimaatopgave, energietransitie, duurzaamheid, duurzaam ruimtegebruik en circulaire economie (Bron: Omgevingsverordening Noord-Brabant).
- **Waardeketen:** een samenhangende groep economische activiteiten die samen een product, technologie of dienst voortbrengen, waarbij in iedere schakel nieuwe waarde wordt toegevoegd, en waarbij de onderlinge relaties tussen bedrijven een functionele, economische en vaak ook ruimtelijke structuur vormen (Bron: dit is een voorlopige definitie zoals gebruikt in het project 'waardketens in beeld').
- **Werklocaties:** hiervoor bestaat geen officiële definitie binnen de provincie Noord-Brabant. Het begrip is breder dan bedrijventerreinen, want ook kantorenlocaties en winkelgebieden vallen hieronder.

Bijlage 2: Afweging regionale meerwaarde

Aan de hand van de vier hoofdcategorieën hiernaast kan integraal afgewogen worden of bedrijfsactiviteiten resulteren in voldoende positieve regionale meerwaarde óf dat ze onvoldoende meerwaarde bieden, dan wel een ongewenste (en niet noodzakelijke) belasting vormen in Noord-Brabant.

Regio's en gemeenten kunnen het afwegingskader gebruiken als hulpmiddel om tot afwegingscriteria te komen die goed passen bij de regionale en lokale context. Het afwegingskader stuurt erop aan dat ruimte zorgvuldig wordt benut en dat economische groei hand in hand gaat met leefkwaliteit.

**Economisch
ecosysteem**

**Maatschappelijke
waarde**

**Kwaliteit
leefomgeving**

**Gebruik schaarse
productiefactoren**

**Veel gewenste effecten
'meerwaarde-creatie'**

**Veel ongewenste effecten
'een bovenmatige belasting'**

Draagt bij aan de versterking van het gewenste regionale economische ecosysteem door een sterke verbinding met het economisch regionaal profiel en de economische speerpunten, gecombineerd met een hoge arbeidsproductiviteit ('value').

Beperkte of geen directe bijdrage aan het gewenste regionale economische ecosysteem door een gebrek aan economische binding en geen relatie met de speerpunten, gecombineerd met een lage arbeidsproductiviteit ('volume').

Draagt positief bij aan de invulling van (nationale) maatschappelijke vraagstukken, zoals de ombouw naar een circulaire economie, het versnellen van de energietransitie en/of is waardevol vanwege maatschappelijke betrokkenheid.

Geen duidelijke positieve bijdrage aan invulling van maatschappelijke vraagstukken, een bovenmatige inzet van laaggekwalificeerde arbeidskrachten en/of andere ethische en sociale kwesties met betrekking tot gezondheid/welzijn van mens en dier.

Een verantwoorde inpassing met kwaliteit voor de leefomgeving door het voorkomen van afwenteling naar plaats, tijd of andere functies. Een positieve bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit en een minimale belasting van het water- en bodemsysteem.

Een bovenmatige belasting en slechte integratie in de leefomgeving, met overlast van geluid, geur en stof, uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof, overlast van (vracht)verkeer. Er is sprake van een verslechtering van de ruimtelijke kwaliteit en/of afwenteling.

Efficiënt gebruik van de schaarse productiefactoren door middel van zorgvuldig en meervoudig gebruik van de ruimte, toepassing van efficiënte oplossingen voor water en energie en goede match met het lokale en regionale arbeidsaanbod.

Bovenmatig gebruik van schaarse productiefactoren door inefficiënt ruimtegebruik, het ontbreken van duurzame oplossingen voor energie- en watergebruik en/of een grote belasting voor de lokale en regionale arbeidsmarkt (grote afhankelijkheid arbeidsmigratie).

Een document van:

Provincie Noord-Brabant

Opgesteld met ondersteuning van

Buck Consultants International

Eindconcept

5 december 2025

Provincie Noord-Brabant